गोक्रीताः । कर्कभिन्नात्तु प्रभूतिः सङ्गतिः इत्यादौ तादौ नितीति स्वरः । "सप्तम्याः पुण्यम्" पा० । अन्तोदात्तम् । अध्ययनपुण्यम् । तृतीयातत्पुरुषे तु वेदपुण्यमित्यादौ न । "ऊनार्थकलहं तृतीयायाः" पा० । तृतीयायाः परावेतौ अन्तोदात्तौ तत्पुरुषे । माषोनम् माषविकलम् । वाक्कलहः । तृतीयापूर्वपदप्रकृतिस्वरापवादः । अर्थेति स्वरूपग्रहणं तेन धान्यार्थ इत्यत्रापि अर्थशब्दस्य तथात्वम् । ऊनशब्देन तदर्थग्रहणमिति केचित् । "मिश्रश्चानुपसर्गमसन्धौ" पा० । तृतीयायाः परम् अनुपसर्गं मिश्रं प्राग्वत् । तिलमिश्रम् सर्पिर्मिश्रम् । मिश्रग्रहणेऽन्यत्र सोपसर्गस्य ग्रहणमिति अनुपसर्गं विशेषणात् द्वापितम् । सन्धौ तु ब्राह्मणमिश्रो राजा इत्यादौ न, ब्राह्मणैः सह ऐकार्थ्यमापन्न इत्यर्थः । "नञोगुणप्रतिषेधे सम्पाद्यर्हहितालमर्थास्तद्धिताः" पा० । सम्पाद्यादयस्तद्धितान्ता गुणनिषेधार्थकनञः परेऽन्तोदात्ताः । न कर्णवेष्टनाभ्यां सम्पादितं सुखं भवति अकार्णवेष्टनिकम् । न च्छेदमर्हति अच्छेदिकः । न वत्सेभ्योहितः अवत्सीयः । न सन्तापाय प्रभवति असन्तापीयः । "यथतोचातदर्थे" पा० । तदर्थार्थभिन्नौ यथतौ यौ तद्धितौ तदन्तस्योत्तरपदस्य गुणनिषेधार्थात् नञः परस्यान्त उदात्तः । पाशानां समूहः पाश्या न पाश्या अपाश्या । अदन्त्यम् । तदर्थार्थान्ते तु अपादमित्यादौ न । यतः धातुबन्धस्य ग्रहणात् इतरानुबन्धस्य यस्य अवामदेव्यमित्यादौ न । अत्र वामदेव ङ्यङ्याविति ङ्यत् ङ्य वा । "अचकावशक्तौ" पा० । अजन्तं कान्तञ्च नञः परमन्तोदात्तमसामर्थ्ये गम्ये । अपचः पक्तुं न शक्तः । अक्षिणः । सामर्थ्ये तु अपचोदीक्षित इत्यादौ न । दीक्षितस्य न पाकासामर्थ्यं किन्तु निषेधादपचत्वम् । "आक्रोशे च" पा० । नञः परावच्कान्तावन्तोदात्तौ क्षेपे । अपचोजाल्मःपक्तुं न शक्नोतीत्येवमाक्रुश्यते । अक्षिणः । "संज्ञायाम्" पा० । नञः परमन्तोदात्तं संज्ञायाम् क्षेपे । अदेवदत्तः 'क्त्वोक्षेण्वच्चार्वादयश्च' पा० । नञः परे एतेऽन्तोदात्ताः स्युः । क्त्वा अकर्त्तव्यः । उक अनागासुकः । इष्णुच् अनलङ्करिष्णुः । खिष्णुचोऽपि । अनाढ्यम्भविष्णुः । अचारुः । चार्वादयश्च चारु साधु औधकि अनङ्गमेजय वदान्य अकस्मात् (वर्त्तमानवर्द्धमानत्वरमाणप्रियमाणम्रियमाणशोभमानशोभमानाः संज्ञायाम्) (विकारसदृशे व्यस्तसमस्ते) गृहपति गृहपतिक (राजाक्रोशस्वन्दसि) अराजा अनडुः । भाषायां तु अव्ययस्वरः । "विभाषा तृन्नतीक्ष्णशुचिषु" पा० । तृन् अकर्त्ता । अनन्नम् । अतीक्ष्णम् अशुचिः । पक्षे अव्ययस्वरः । "बहुव्रीहावित्थमेतत्तद्भ्यः प्रथमपूरणयोः क्रियागणने" पा० । एभ्य एतयोरन्त उदात्तः बहुव्रीहौ । इदं प्रथमं यस्य इदं प्रथमः । एवम् एतद्द्वितीयं तृतीयमसम । द्रव्यगणने तु अयं प्रथमः प्रधानं येषां ते इदंप्रथमा इत्यादौ न । बहुव्रीहावित्यधिकारः । "संख्यायाः स्तनः" पा० । द्विस्तना चतुःस्तना । "विभाषा छन्दसि" पा० । "द्विस्तनां करोति वामदेव्यः" । पक्षे न "संज्ञायां मित्राजिनयोः" पा० । देवमित्रः कृष्णाजिनम् । असंज्ञायां प्रियमित्रः इत्यादौ न । "ऋषिप्रतिषेधोमित्रे" वार्त्ति० । विश्वामित्र ऋषिः अत्र न । "व्यवायिनोऽन्तरम्" पा० । व्यवधायकात् परमन्तरमन्तोदात्तम् । वस्त्रान्तरः । "सुखं खाङ्गम्" पा० । गौरसुखः । अखाङ्गे तु दीर्घसुखा शाखा इत्यादौ न । "नाव्ययदिक्शब्दगोमहत्स्रजसुदिष्टपुष्पवत्सेभ्यः" पा० । एभ्यः परं सुखं नान्तोदात्तम् तेन पूर्वपदप्रकृतिस्वरः । उच्चैर्मुखः । प्राङ्मुखः गोमुखः । गोमदिवत्सपूर्वपदस्योपमानलक्षणोऽपि विकल्पोबाध्यते पुरस्तादपवादन्यायात् । "निष्ठोपमानादन्यतरस्याम्" पा० । निष्ठान्तादुपमानवाचिनश्च परं खाङ्गं सुखं वान्तोदात्तम् । प्रक्षालितसुखः पक्षे निष्ठोपसर्गेति पूर्वपदान्तोदात्तत्वम् । पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वेन गतिस्वरोऽपि भवति । सिंहमुखः । पक्षे पूर्वपदप्रकृतिस्वरः । "जातिकालसुखादिभ्योऽनाच्छादनात् क्तोऽकृतमितप्रतिपन्नाः" पा० । सारङ्गजग्धः मासभूतः सुखभूतः । सुख दुःख तृप्त कृच्छ्र अस्त्र आस्त्र अलीक प्रतीप करुण सोढ इत्येतानि सुखादीनि । आच्छादनात्तु वस्त्रच्छन्न इत्यादौ न । कुण्डकृतः कुण्डमितः कुण्डप्रतिपन्न इत्यादौ च न । वा जाते" पा० । एभ्यो जातिशब्दोऽन्तोदात्तः । दन्तजातः मासजातः । पक्षे पूर्वपदप्रकृतिस्वरः "नञ् सुभ्याम्" पा० । आभ्यां परमन्तोदात्तं बहुव्रीहौ । अव्रीहिः सुमाषः । "कपिपूर्वम्" पा० । नञ् सुभ्यां परमुत्तरपदस्य पूर्वमुदात्तं कपि परे । अब्रह्मबन्धुकः । सुकुमारीकः । "हलान्ते अन्त्यात्पूर्वम्" पा० । हलन्ते उत्तरपदे समासे अन्त्यात् पूर्वपदमुदात्तं नञ्सुभ्यां बहुव्रीहौ । अव्रीहिकः सुमाषकः । "बहोर्नञ्वदुत्तरपदभूम्नि" पा० । उत्तरपदार्थे बहुत्ववाचिनोबहोः परस्य पदस्य नञः परस्येव स्वरःस्यात् । बहुव्रीहिकः बहुमितः । अबहुत्वे तु बहुषु मानोऽस्य बहुमान इत्यादौ न । "न गुणादयोऽवयवाः" पा० । अवयवे-